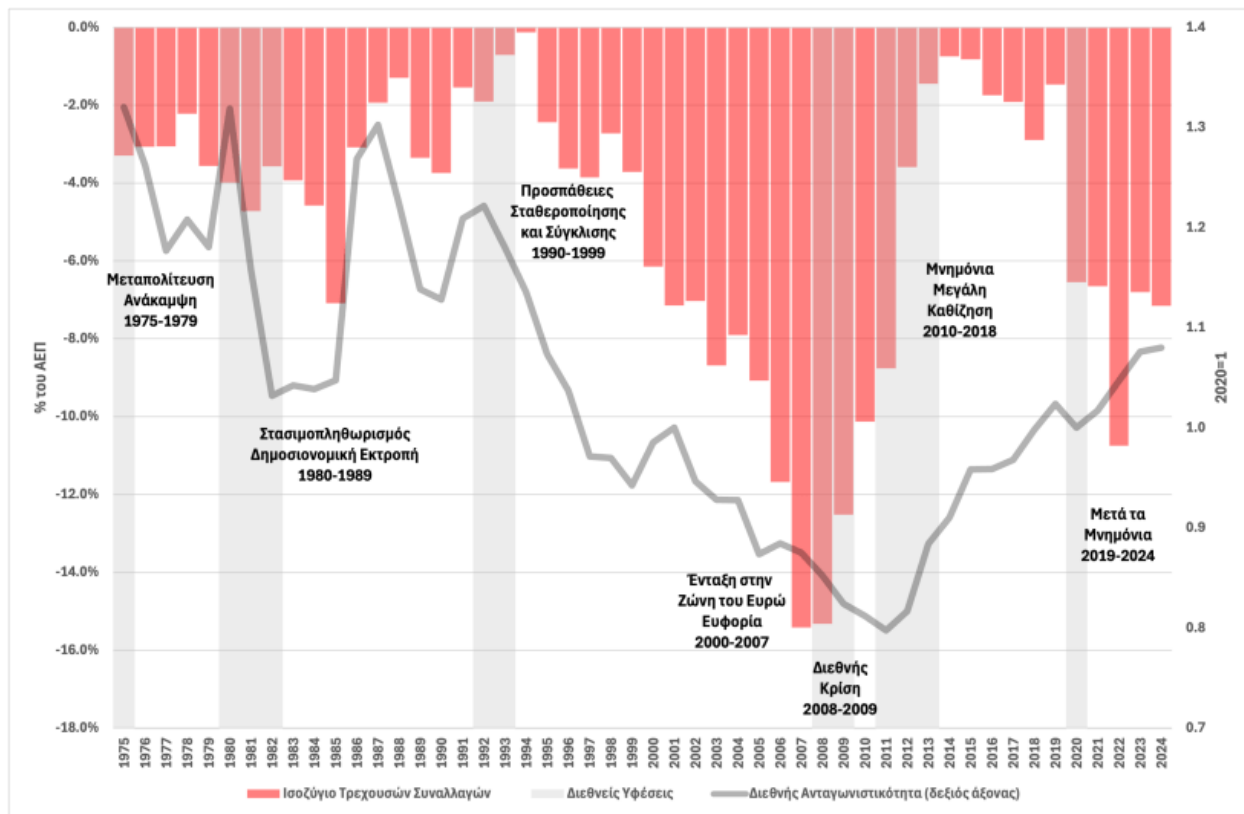

Η Εξέλιξη και οι Διακυμάνσεις του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών

Ερώτηση: Τι παρατηρείτε αναφορικά με την εξέλιξη του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστού του ΑΕΠ, και πως συνδέεται η εξέλιξη αυτή με την εξέλιξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και τις γενικότερες εξελίξεις της ελληνικής οικονομίας; Τι μπορεί να γίνει ώστε να μειωθεί το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και να πάψει να λειτουργεί ως ο βασικός περιοριστικός παράγων στην ταχύτερη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας;

Καταρχάς, θεωρώ αναγκαίο να δοθεί ο ορισμός του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, ούτως ώστε να υπάρχει μια σαφής εικόνα του προς διερεύνηση ζητήματος.

Το **Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (Current Account Balance)** είναι ένας από τους βασικούς μακροοικονομικούς δείκτες (διδάσκεται σε πανεπιστημιακά μαθήματα Διεθνούς Μακροοικονομικής) που καταγράφουν τις οικονομικές συναλλαγές μιας χώρας με τον υπόλοιπο κόσμο για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο (συνήθως έτος ή τρίμηνο). Το ισοζύγιο αυτό αποτελεί μέρος των διδύμων ελλειμμάτων, μία έννοια που απασχόλησε τη δημόσια συζήτηση στη χώρα μας ιδιαίτερα την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης, που χτύπησε τη χώρα μας από το 2009 και έπειτα. Τώρα μπορούμε να ξεκινήσουμε την ανάλυσή μας.

Η ανάλυση του διαγράμματος αποκαλύπτει μια χρόνια παθογένεια της ελληνικής οικονομίας: το δομικό έλλειμμα (structural deficit) στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και τη στενή του σύνδεση με την απώλεια ανταγωνιστικότητας, ιδιαίτερα την περίοδο της ένταξης στο Ευρώ.

Ιστορική Ανασκόπηση σε περιόδους

Από το διάγραμμα προκύπτουν τέσσερις διακριτές περίοδοι που εξηγούν τη σχέση μεταξύ ελλείμματος (κόκκινες μπάρες) και ανταγωνιστικότητας (γκρι γραμμή), ξεκινώντας από το 1980:

1980-1999: Παρατηρούμε μια σταδιακή επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας, με κάποια διαλείμματα λόγω προσπαθειών σταθεροποίησης της οικονομίας (η γκρι γραμμή πέφτει), η οποία συνοδεύεται από ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Η οικονομία χαρακτηρίζεται από δημοσιονομική εκτροπή, όπου η ζήτηση (κυρίως η κατανάλωση) τροφοδοτείται κρατικά, οδηγώντας σε αύξηση των εισαγωγών χωρίς αντίστοιχη αύξηση της εγχώριας παραγωγικότητας ή μεταρρυθμίσεων ανακοπής αυτής της τάσης (π.χ. αύξηση εξαγωγών).

2000-2009 (Περίοδος Επιδείνωσης): Η είσοδος στην ΟΝΕ (αργότερα Ευρωζώνη) έφερε φθηνό δανεισμό, ο οποίος κατευθύνθηκε στην κατανάλωση και τις εισαγωγές, όχι στις επενδύσεις. Η ανταγωνιστικότητα κατακρημνίζεται καθώς οι μισθολογικές απολαβές στην εργασία αυξάνονται ταχύτερα από την παραγωγικότητα. Αυτό οδηγεί σε έκρηξη του ελλείμματος, το οποίο φτάνει το ιστορικό ρεκόρ του -15% περίπου.

2010-2018: Το έλλειμμα σχεδόν μηδενίζεται (2013-2015). Αυτό όμως δεν οφείλεται κυρίως σε αύξηση εξαγωγών, αλλά στην μείωση των εισαγωγών λόγω της ύφεσης (οι καταναλωτές δεν είχαν διαθέσιμο εισόδημα να αγοράσουν εισαγόμενα προϊόντα). Η ανταγωνιστικότητα ανεβαίνει απότομα λόγω της "εσωτερικής υποτίμησης" (μείωση μισθών/κόστους εργασίας). Μειώθηκε ποσοτικά το έλλειμμα, ωστόσο όπως βλέπουμε στην επόμενη περίοδο, το πρόβλημα κάνει την επανεμφάνισή του (χρειάζεται ποιοτική προσέγγιση στην ανταγωνιστικότητα, καθώς την Ελλάδα ανταγωνίζονται χώρες με ακόμη μικρότερο κόστος εργασίας).

2019-2024: Με την επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης, το έλλειμμα διευρύνεται ξανά (-6% έως -10%), παρόλο που η ανταγωνιστικότητα (γκρι γραμμή) έχει βελτιωθεί σε σχέση με το 2009. Αυτό δείχνει ότι το παραγωγικό μοντέλο παραμένει εξαρτημένο από τις εισαγωγές.

Περιοριστικός Παράγοντας

Η παρατήρηση του γραφήματος επιβεβαιώνει ότι το έλλειμμα λειτουργεί ως περιοριστικός παράγοντας της ανάπτυξης. Κάθε φορά που το ΑΕΠ αυξάνεται (ανάπτυξη), αυξάνονται δυσανάλογα οι εισαγωγές, δημιουργώντας έλλειμμα που απαιτεί εξωτερικό δανεισμό. Δημιουργείται υπερθέρμανση. Αυτή η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως προκυκλική (pro-cyclical) πολιτική. Όταν ο δανεισμός σταματά, η οικονομία αναγκάζεται σε ύφεση για να ισορροπήσει. Τι θα μπορούσε να γίνει ούτως ώστε να σταματήσει αυτός ο φαύλος κύκλος;

Κάποιες Προτάσεις

Η Ελλάδα πρέπει να παράγει περισσότερα διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και να μειώσει την εξάρτησή της από εισαγωγές. Μέχρι σήμερα, πολλές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (FDI) κατευθύνονται στην αγορά ακινήτων και τον τουρισμό. Αν και χρήσιμα, αυτά συχνά αυξάνουν τις εισαγωγές (υλικά, ενέργεια, κατανάλωση τουριστών κ.α.). Πρέπει να δοθούν κίνητρα για επενδύσεις στη μεταποίηση, την αγροδιατροφή και την τεχνολογία, και συνεπώς να παράγουμε προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας που να εξάγονται. Ένα τεράστιο μέρος του ελλείμματος οφείλεται στην εισαγωγή καυσίμων, που είναι απαραίτητα για την παραγωγική διαδικασία (πετρέλαιο, φυσικό αέριο). Κρίνεται απαραίτητη η στροφή στις εγχώριες Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) και σε οικονομικά και θεσμικά κίνητρα σε οποιαδήποτε δραστηριότητα βρίσκεται πέριξ αυτού του τομέα. Έτσι, θα συγκρατήσουμε την εκροή συναλλάγματος, που επιδεινώνει αυτό το ισοζύγιο.

Τζωρτζήνη Βασιλάκη,

Τελεióφοιτη Οικονομικής Επιστήμης, ΟΠΑ